

Forslag

til

Lov for Grønland om arealanvendelse, byudvikling og bebyggelse.

Fremsat den 17. marts 1977 af *ministeren for Grønland*.

Kapitel 1.

Lovens formål.

§ 1. Loven har til formål, at:

- 1) sikre, at areal- og naturressourcer udnyttes ud fra en samfundsmæssig helhedsvurdering,
- 2) fremme lokal udvikling, beskæftigelse og erhvervsudøvelse,
- 3) forebygge forurening og andre miljømæssige ulemper og beskytte naturen,
- 4) sikre en planmæssig udvikling af de bymæssige bebyggelser,
- 5) sikre, at der til enhver tid findes et passende udbud af bygge- og bymodne arealer udlagt i henhold til gældende planer, og
- 6) at sikre, at bebyggelse udføres og indrettes således, at den frembyder tilfredsstillende tryghed i brand-, sikkerheds- og sundhedsmæssig henseende.

Kapitel 2.

Landsplanudvalget.

§ 2. Ministeren for Grønland nedsætter et landsplanudvalg.

Stk. 2. Udvalget består af en formand, der udpeges af Grønlands landsråd, og 4 andre medlemmer, hvoraf 2 medlemmer udpeges af Grønlands landsråd, 1 medlem udpeges af De grønlandske kommuners Landsforening og 1 medlem udpeges af ministeren for Grønland. Medlemmerne og stedfortrædere for disse udnævnes for 4 år.

Stk. 3. Ministeren for Grønland fastsætter udvalgets forretningsorden.

M.f.G. j. nr. 0860-116.

Kapitel 3.

Arealanvendelse.

§ 3. Arealer må ikke uden tilladelse tages i brug til bebyggelse eller på anden måde, herunder indhegning, hvorved arealerne unddrages almen benyttelse.

Stk. 2. Arealer, bestående bygninger og installationer må ikke uden tilladelse anvendes til andre formål end hidtil.

Stk. 3. Nedlagte bebyggelser må ikke uden tilladelse anvendes til erhvervsvirksomhed eller beboelse.

Stk. 4. Bestemmelsen i stk. 1 er ikke til hinder for opførelse af sædvanlige fangsthytter og lignende af midlertidig karakter i forbindelse med jagt, fangst og fiskeri.

§ 4. Kommunalbestyrelsen giver tilladelse efter § 3 i områder med en samlet bebyggelse og områder, der er omfattet af en byplan eller en eksisterende dispositionsplan, (byzoner). Tilladelse til anvendelse af arealer til institutioner, industrielle, trafikale eller andre anlæg, der ikke er af overvejende betydning for den lokale befolkning, kan dog kun gives med landsplanudvalgets tilslutning.

Stk. 2. Uden for byzoner gives tilladelse efter § 3 af landsplanudvalget efter indhentet udtalelse fra vedkommende kommunalbestyrelse.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen giver dog tilladelse til opførelse af fritidshuse, jagt- og hytter o. lign. i områder, der efter landsplanen er udlagt til fritidsområder eller jagtområder.

Stk. 4. Landsplanudvalget kan bemyndige en kommunalbestyrelse til at give tilladelse efter § 3.

Stk. 5. Landsplanudvalget afgør i tvivlstilfælde, om et område er byzone.

Stk. 6. Ansøgere kan afkræves de oplysninger, der er nødvendige for sagens behandling, herunder en redegørelse om de forventede virkninger på lokalsamfundet og miljøet.

§ 5. I forbindelse med en tilladelse efter § 3 kan der stilles betingelser og vilkår, som tjener de formål, der er nævnt i § 1. En tilladelse kan tidsbegrænses.

§ 6. Ministeren for Grønland kan fastsætte nærmere regler om anvendelse af jord til landbrug.

§ 7. Tilladelse som nævnt i § 3 må ikke meddeles, såfremt det ansøgte ikke opfylder bestemmelserne i fredningsloven eller afgørelse truffet i medfør af denne.

§ 8. Denne lov berører ikke ministeren for Grønlands beføjelse til at meddele tilladelser og bevillinger i henhold til lov om mineralske råstoffer i Grønland.

Stk. 2. Lovens kapitel 3-5 finder ikke anvendelse på arealer, der er omfattet af en koncession efter lov om mineralske råstoffer i Grønland.

Stk. 3. Nødvendiggør efterforsknings- eller udvindingsvirksomhed i medfør af nævnte lov anbringelse af produktions-, oplagings- og afskibningsanlæg, rørledninger, kabler eller lignende uden for koncessionsområdet, meddeles tilladelse til sådan arealanvendelse uden for byzoner af ministeren for Grønland efter indhentet udtalelse fra landsplanudvalget.

Kapitel 4.

Landsplanlægning.

§ 9. Ministeren for Grønland tilvejebringer i samarbejde med landsplanudvalget en landsomfattende planlægning for Grønland. Landsplanlægningen gennemføres ved fastsættelse af hovedretningslinier for

- 1) fordeling af by-områder,
- 2) omfanget og beliggenheden af større

- trafikanlæg og andre tekniske anlæg, forsvarsanlæg og videnskabelige anlæg,
- 3) omfanget og beliggenheden af større erhvervsvirksomheder, herunder virksomheder til råstofudnyttelse og anlæg m. m. til betjening af disse virksomheder, der ligger uden for koncessionsområderne,
- 4) beliggenheden af offentlige institutioner, der betjener mere end én kommune, og
- 5) størrelsen og beliggenheden af naturparker, dyrkningsområder og områder til turist- og fritidsformål.

§ 10. Kommunalbestyrelserne skal inden en frist fastsat af ministeren for Grønland sende landsplanudvalget et oplæg til retningslinier for arealanvendelse i kommunerne.

§ 11. Landsplanudvalget udarbejder et samlet oplæg og drager i samarbejde med kommunalbestyrelserne omsorg for, at forslag til de i § 9 omhandlede hovedretningslinier offentliggøres, og at der iværksættes en oplysningsvirksomhed med det formål at fremkalde en offentlig debat om landsplanlægningens målsætning og indhold. Udvalget forelægger derefter forslaget med bemærkninger for Grønlands landsråd til udtalelse.

Stk. 2. Ministeren for Grønland udarbejder på grundlag af den stedfundne debat og de foreliggende udtalelser de i § 9 nævnte hovedretningslinier og sørger for offentliggørelsen heraf.

Stk. 3. Ministeren for Grønland foranlediger, at hovedretningslinierne optages til revision, når det skønnes, at der er behov herfor. § 10 og stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse.

§ 12. Offentlig planlægningsvirksomhed, herunder byplanlægning, og udførelse af anlægsdispositioner må ikke stride mod landsplanen.

Kapitel 5.

Byplanlægning.

§ 13. Ministeren for Grønland kan efter indhentet udtalelse fra landsplanudvalget godkende en byplan, der er tilvejebragt af kommunalbestyrelsen for kommunen eller en del af denne.

Stk. 2. For enhver by og enhver anden samlet bebyggelse, der omfatter mere end 800 indbyggere, skal kommunalbestyrelsen tilvejebringe en byplan.

Stk. 3. Når det er nødvendigt for at sikre landsplanens virkeliggørelse, og når det i øvrigt skønnes nødvendigt at tilvejebringe eller ændre en byplan for et område, kan landsplanudvalget pålægge kommunalbestyrelsen at fremkomme med forslag til en byplan, dog ikke med kortere varsel end to år.

§ 14. Ministeren for Grønland fastsætter de nærmere bestemmelser om byplaners udformning og indhold.

§ 15. Inden for et område, som omfattes af en godkendt byplan, må

- 1) intet areal bebygges eller på anden måde anvendes i strid med planen,
- 2) ingen bebyggelse ved om- eller tilbygning udvides i strid med planen, og
- 3) ingen vej anlægges, forinden dens vejskel er afsat overensstemmende med planen.

§ 16. Hvor hensynet til bevaring af gamle bygdes særprægede karakter tilsigter det, kan i en byplan bestemmes, at bebyggelse kun må nedrives, ombygges eller på anden måde ændres, og at omgivende terræn kun må reguleres, såfremt kommunalbestyrelsen meddeler tilladelse hertil.

Stk. 2. Hvis tilladelse efter stk. 1 nægtes, kan ejeren af ejendommen forlange, at kommunen overtager den helt eller delvis mod erstatning.

Stk. 3. Erstatning fastsættes i mangel af mindelig ordening af vedkommende ekspropriationskommission, jfr. lov for Grønland om ekspropriation.

§ 17. Før et forslag til en byplan indsendes til ministeren, skal det fremlægges til offentlig eftersyn på et for beboerne bekvemt sted i mindst 3 uger. Om fremlæggelsen skal der ske offentlig bekendtgørelse på en i kommunen brugelig måde.

Stk. 2. Bekendtgørelsen skal angive forslaget område og fastsætte en frist, ikke under 6 uger fra bekendtgørelsens dato, for adgang til at fremkomme med indsigelser mod og ændringsforslag til forslaget. End-

videre skal meddelelse om fremlæggelsen så vidt muligt tilsendes de af forslaget berørte ejere og registrerede panthavere i anbefalet brev eller på anden betryggende måde.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal forestå en oplysningsvirksomhed med det formål at fremkalde en offentlig debat om planlægningens målsætning og indhold.

§ 18. Når den i § 17 nævnte bekendtgørelse har fundet sted, må indtil videre intet areal, der er omfattet af forslaget, bebygges eller på anden måde anvendes i strid med forslaget til byplan uden samtykke fra kommunalbestyrelsen.

§ 19. Efter begæring af en kommunalbestyrelse, som er i færd med at udarbejde en byplan, kan ministeren for Grønland nedlægge forbud imod, at en ejendom, der kan ventes at blive omfattet af planen, anvendes eller rådes over på en måde, der må antages at komme i strid med planen. Sådant forbud kan kun nedlægges for et tidsrum af ét år og kan ikke uden landsplanudvalgets samtykke nedlægges mere end én gang.

Kapitel 6.

Bygningsforskrifter.

§ 20. Ministeren for Grønland fastsætter bestemmelser om bygningsmyndigheden og om opførelse, konstruktion og indretning af bygningsværker. Det samme gælder tekniske og andre anlæg.

Kapitel 7.

Fælles bestemmelser.

§ 21. Landsplanudvalgets afgørelser kan indbringes for ministeren for Grønland.

Stk. 2. En kommunalbestyrelses afgørelse efter § 4, stk. 1 og 2, og §§ 15 og 18 kan indbringes for landsplanudvalget.

§ 22. Når det er nødvendigt for virkeliggørelsen af en godkendt byplan, kan ministeren for Grønland efter ansøgning fra kommunalbestyrelsen tillade, at der iværksættes ekspropriation af privat ejendom efter reglerne i lov for Grønland om ekspropriation.

§ 23. Kommunalbestyrelsen kan efter forudgående underretning til ejeren forlange

adgang til en privat ejendom for at udføre opmålinger og andre tekniske forarbejder ved planlægning efter denne lov.

Stk. 2. Bygningsmyndigheden kan uden retskendelse forlange adgang til en privat ejendom for at undersøge, om der er sket overtrædelse af loven eller forskrifter udstedt i medfør af loven.

§ 24. Den til enhver tid værende ejer af en ejendom eller bruger af et areal er forpligtet til at berigtige et ulovligt forhold.

Stk. 2. Efterkommer ejeren eller brugeren ikke et af kommunalbestyrelsen og bygningsmyndigheden meddelt påbud om at berigtige et ulovligt forhold, kan det ved dom pålægges ham inden en fastsat tidsfrist under tvang af fortløbende bøder at berigtige forholdet. Forfaldne, men ikke betalte tvangsbøder bortfalder, når berigtigelse er sket.

Stk. 3. Når et ved dom meddelt påbud om at berigtige et ulovligt forhold ikke efterkommes inden for den i dommen fastsatte frist, og inddrivelse af tvangsbøder ikke kan antages at føre til, at den pågældende efterkommer påbudet, kan kommunalbestyrelsen foretage det fornødne til forholdets berigtigelse på ejerens bekostning.

§ 25. Foranstaltninger, der tjener forsvarsmæssige eller andre formål, og som efter vedkommende ministers skøn bør hemmeligholdes, kan bringes til udførelse uden godkendelse i det omfang, de ikke omfatter tilslutning til veje, forsyning- eller afløbsledninger eller lignende anlæg.

§ 26. Advarsel eller bøde idømmes den, der

- 1) overtræder §§ 3, stk. 1, 2 og 3, 16, stk. 1, og 18,
- 2) overtræder bestemmelser i en byplan,
- 3) tilsidesætter vilkår for en tilladelse, der er meddelt i henhold til loven eller de i medfør af loven udfærdigede forskrifter eller planer,
- 4) undlader at efterkomme et påbud eller forbud, der er udstedt i henhold til loven eller de i medfør af loven udfærdigede forskrifter, herunder et påbud om at berigtige et ulovligt forhold.

Stk. 2. I forskrifter, der udstedes i henhold til loven, kan der fastsættes regler om idømmelse af advarsel eller bøde for overtrædelse af bestemmelserne i forskrifterne.

Stk. 3. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, anpartsselskab, andelsselskab eller lignende, kan der pålægges virksomheden som sådan bødeansvar.

§ 27. Ministeren for Grønland bestemmer tidspunktet for lovens ikrafttræden.

Stk. 2. Indtil regler om anvendelse af jord til landbrug er fastsat i henhold til § 6, har regulativ af 20. marts 1929 for erhvervelse af jord til landbrug i Sydgrønland fortsat gyldighed.

Stk. 3. Indtil regler om opførelse, konstruktion og indretning af bygningsværker er fastsat i henhold til § 20, har bekendtgørelse af 29. oktober 1962 om bygningsafstande i Grønland fortsat gyldighed.

Stk. 4. Bekendtgørelse af 21. marts 1953 som ændret ved bekendtgørelse af 16. september 1963 om bebyggelse i vestgrønlandske byer ophæves. De i medfør af bekendtgørelsen godkendte planer og forskrifter forbliver i kraft.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

Lovforslaget er en genfremsættelse af det i 1. samling i indeværende folketingsår fremsatte forslag til lov for Grønland om arealanvendelse, byudvikling og bebyggelse, der ikke nåede at blive færdigbehandlet, jfr. Folketingstidende 1976-77, sp. 2771 og 4088.

I. Baggrunden for lovforslaget.

Flere træk ved samfundsudviklingen i Grønland i de senere år har gjort spørgsmålet om en planlægningslovgivning for hele Grønland aktuelt.

Den stærke udvikling inden for industri, håndværk og boligbyggeri har medført et stigende behov for planlægning og kontrol med udnyttelsen af arealer i byerne og ligeledes for en effektiv kontrol med, at bygninger og andre faste anlæg opføres i overensstemmelse med de tekniske normer og standarder, der nødvendigvis må kræves af sikkerheds- og sundhedsmæssige grunde.

Også udbygningen af de trafikale forbindelser (flyvepladser), den begyndende turisme og ikke mindst den forventede udvidede efterforskning og udnyttelse af mineralske forekomster, gør en kontrol med udviklingen påkrævet.

For så vidt angår de ikke-bymæssige områder har udviklingen vist, at flere og flere private ønsker at opføre feriehus og lignende i områder, der hidtil ikke har været udnyttet til bebyggelse. Det mere organiserede turisterhverv har vist en stigende interesse for opførelser af hoteller og turistcentre i naturskønne og ubebyggede områder. Fredningsloven giver i et vist omfang mulighed for samfundsmæssig kontrol over for byggeri af denne art, men kun for så vidt egentlige fredningsværdige interesser bliver berørt. Det er af afgørende betydning at undgå en planløs og uhensigtsmæssig forbyggelse også af områder, der ikke i egentlig forstand er fredningsværdige. Et planløst byggeri kan give stødet til uønskede bydannelser, der evt. vil kræve offentlige serviceydelser, såsom skole- og sundhedsvæsen, ligesom sådanne bydannelser vil skabe problemer med hensyn til kommunikation og forsyningsforbindelser.

De senere års udvikling med hensyn til efterforskning og udvinding af mineralske råstoffer i Grønland understreger behovet for en offentlig regulering, der kan styre aktiviteterne i forbindelse med arealanvendelse og bymæssig bebyggelse på en sådan måde, at man opnår størst mulig nytte for

samfundet og afbøder uheldige sider ved udviklingen.

Til styring af udviklingen har det offentlige det redskab, der ligger i, at der til forundersøgelse, efterforskning og udvinding af råstoffer kræves tilladelse eller koncession, hvortil der kan knyttes forskellige betingelser og vilkår. Man kan bestemme udviklingstakten og derved sikre tid til planlægning.

Medens olieselskabernes og mineselskabernes virksomhed således reguleres ved de i henhold til den grønlandske minelov udstedte tilladelser eller koncessioner, gælder dette ikke for forskellige typer af virksomheder, der opstår i tilknytning til selve mineraludvindingen, først og fremmest olieudvindingen. Der kan være tale om værkstedstjeneste, servicevirksomheder og forskellige former for industrivirksomhed med forsyning af den koncessionerede virksomhed for øje.

Det er af stor betydning, at man opnår den bedst mulige styring af udviklingen også på dette vigtige område, således at der i videst muligt omfang skabes positive virkninger for samfundet som helhed og for det lokale miljø, som bliver direkte berørt af disse virksomheder. Det er hensigten at sikre, at en lang række hensyn varetages i forbindelse med tilladelse til etablering af den af olieefterforskningen og -udvindingen afledede virksomhed, hvilket f. eks. kan ske ved at stille krav om disse virksomheders geografiske placering og om uddannelse, oplæring og beskæftigelse af grønlandsk arbejdskraft.

Medens der foran er nævnt træk ved samfundsudviklingen, der gør det påkrævet at få indført en samlet planlægningslovgivning, der kan bidrage til at styre denne udvikling, skal man i det følgende fremhæve et hensyn af en anden art, der også taler for, at der fastsættes nærmere regler for den offentlige kontrol med udnyttelsen af Grønlands areal og naturressourcer.

Blandt indfødte minoriteter som indianere, eskimoer og samer, der beboer forholdsvis let afgrænsede geografiske områder, er der en stigende opmærksomhed og debat om spørgsmålet om retten til jorden, hvor disse folk bor og færdes. I denne debat har der også været deltagelse fra grønlandsk side.

Selv om den historiske udvikling og den aktuelle retlige situation ikke er den samme i de forskellige områder, er der visse fælles træk ved

problemformuleringen, som der er grund til at trække frem. Landet har traditionelt været udnyttet kollektivt under udøvelse af erhverv som fangst, jagt, rendrift o. lign. Ønsket om denne ekstensive udnyttelse kan komme (og er ofte kommet) i konflikt med ønsker om intensiv benyttelse af et areal, specielt i forbindelse med dyrkning, råstofudvindelse eller bebyggelse. Der kan også komme konflikt med mere ubestemte fællesinteresser, som når områder udlægges til nationalparker.

Med industrialisering og byudvikling inden for de pågældende områder opstår der interessemodsatninger inden for den oprindelige mere homogene gruppe, men samtidig vel også større interesse for at formulere og fremføre krav om respekt for kulturel egenart og bestemmelse over egne anlægsformer.

Med det foreliggende lovforslag understreges det, at enhver skal have tilladelse til udnyttelse af et areal, hvorved det undrages almen benyttelse, men at udnyttelse af ubebyggede og uopdyrkede arealer til formål, der tjener fangst og fiskeri, ikke kræver tilladelse.

Der sikres lokale myndighedsindflydelse såvel på den generelle planlægning som på de konkrete beslutninger.

Der er desuden grund til at fremhæve, at forslaget giver hjemmel til at tidsbegrænse tilladelser til arealudnyttelse, således at myndigheder ikke ved beslutninger, der træffes i disse år, nødvendigvis fastlægger kursen for længere tid, og derved hindrer, at andre hensyn kan få højere prioritering, hvis udviklingen gør det ønskeligt.

II. Nuværende ordning.

Der findes ikke nogen lov for Grønland om lands- og byplanlægning, og ej heller nogen bygningslov.

I bekendtgørelse af 21. marts 1953, som ændret ved bekendtgørelse af 16. september 1963 om bebyggelse i vestgrønlandske byer, bestemmes, at bebyggelse af eller benyttelse af arealer i de vestgrønlandske byer og enkelte bygder kun kan ske med tilladelse af et lokalt udvalg, det såkaldte bebyggelsesudvalg. Bekendtgørelsen søger sin hjemmel i administrativ praksis fra før grundloven af 1953. Forud for bekendtgørelsen var det praksis, at tilladelse til bebyggelse og arealudnyttelse blev givet af kommunalbestyrelserne.

I følge bekendtgørelsen har udvalgene til opgave at tage stilling til spørgsmål vedrørende udbygning af vedkommende by eller udsted og herved tage hensyn til den indbyrdes placering af nybyg-

ninger m. v. og disses placering i forhold til bestående bygninger og anlæg. Endvidere skal udvalgene tage hensyn til, at der sikres en hensigtsmæssig ordning af byens udvikling, herunder at der forbeholdes såvel private som offentlige bygninger m. v. tilstrækkelige tilliggende områder med henblik på muligheden for fremtidige udvidelser. Endelig bestemmes det, at efterhånden som stadfæstede byplaner eller offentliggjorte udkast til byplaner for de enkelte steder foreligger, skal disse respekteres af udvalgene.

Udvalgene har derimod ikke haft beføjelse som bygningsmyndighed i den forstand, som det kendes fra den danske bygningslovgivning, til løbende at varetage tekniske, sundhedsmæssige og ordensmæssige hensyn.

Der er ikke i bekendtgørelsen af 21. marts 1953 bestemmelser om udfærdigelse eller stadfæstelse af byplaner, og der er derfor behov for nærmere regler herom. Tilvejebringelse af planer til den fysiske udvikling af de grønlandske byer har imidlertid længe henhørt under Grønlands tekniske Organisations (GTO) arbejdsopgaver. Disse planer er af GTO udarbejdet i samarbejde med de respektive kommunalbestyrelser og Ministeriet for Grønland, og er derefter blevet godkendt af kommunalbestyrelsen. I dag har et flertal af de grønlandske byer en godkendt dispositionsplan.

Hvad angår landsplanlægning gælder på samme måde som for byplanlægningens vedkommende, at selv om denne opgave ved en række lejligheder er taget op til overvejelse og også i flere tilfælde har ført til praktiske resultater, så har der ikke været nogen forpligtelse til at iværksætte en sådan planlægning, og der har ikke været forskrifter om, hvordan de grønlandske myndigheder skulle medvirke.

Med hensyn til de byggetekniske forskrifter har det hidtil været praksis, at GTO i det omfang, der var offentlige midler i byggeriet, førte kontrol med, at byggeriet foregik under iagttagelse af de fornødne tekniske og sikkerhedsmæssige foranstaltninger.

GTO har under udøvelsen af sin tilsynsvirksomhed og ved typehusbyggeriet taget udgangspunkt i de i det danske bygningsreglement fastsatte forskrifter, men har dog, i det omfang lokale forhold talte herfor, anvendt reglementet i tillempt form. Det samme gælder, hvor det offentlige har ydet boligstøtte.

I det omfang det har været muligt, har GTO desuden henstillet, at private bygherrer og private rådgivende firmaer har fulgt bygningsreglementets forskrifter, men man har ingen mulighed haft for

at gribe ind, dersom en sådan henstilling ikke blev fulgt.

Udover at det danske bygningsreglement i vidt omfang har været anvendt i praksis, findes der også særlige grønlandske forskrifter af bygnings-teknisk karakter.

Bekendtgørelse af 29. oktober 1962 om bygningsafstande i Grønland fastsætter således regler for brandafstande mellem bygninger i byer og på udsteder og bopladser. Endvidere fastsættes der i bekendtgørelsen særlige bygningsafstande for bygninger og anlæg af eksplosions- eller brandfarlig karakter, for bygninger der medfører røg-, støj- eller lugtgener samt for fredede bygninger og arealer og bygninger, hvor landskabelig virkning er tilstræbt.

I lov nr. 225 af 19. maj 1971 om arbejderbeskyttelse i Grønland er der endvidere visse bestemmelser om indretning af bygninger og bedrifts-anlæg m. m.

Det fremgår af bebyggelsesbekendtgørelsen af 1953, at bebyggelsesudvalgenes kompetence er begrænset til byer og større udsteder.

Der er ikke fastsat regler om tildelingen af jord uden for bebyggelsesbekendtgørelsens område, men det er fast antaget, at det offentlige kan betinge ibrugtagen af et grundstykke af en tilladelse.

III. Lovforlagets hovedindhold.

Lovforlaget opretholder den hidtidige rettilstand, hvorefter der kræves tilladelse til at tage arealer i brug. Herudover tilsigter lovforslaget at tilvejebringe lovhjælp for landsplanlægning og byplanlægning samt til at udfærdige forskrifter for bygningers opførelse og konstruktion. Man har endvidere ved lovforslagets udarbejdelse søgt at overføre væsentlige principper fra den danske byplanlovgivning, loven om lands- og regionsplanlægning og loven om by- og landzoner i en for det grønlandske samfund egnet form. Der er således lagt vægt på, at der gennem lovens administration kan varetages hensyn, der i særlig grad skal sikre det lokale grønlandske samfunds udvikling og muligheden for at træffe beslutninger i egne anliggender.

Den eksisterende og forventede ledighed blandt grønlandske arbejdstagere gør særlige foranstaltninger påkrævede, og det er derfor hensigten, at der gennem fastsættelsen af vilkår for tilladelser til udnyttelse af arealer i så vidt omfang som muligt skal tages hensyn til den lokale beskæftigelse og det lokale erhvervsliv.

De særlige klimatiske, geografiske og befolkningsmæssige forhold i forbindelse med den

hastige, industrielle og kommercielle udvikling i Grønland tilsiger, at der gennemføres en omfattende planlægning for en hensigtsmæssig udnyttelse af landsdelens arealer og naturressourcer. Mangel på planlægning vil kunne medføre uoprettelige skader på dyre- og plantelivet i det sårbare grønlandske miljø og vil kunne blive årsag til kostbare fejlinvesteringer for såvel private som det offentlige.

Lovforslaget nævner ikke selv sit stedlige område nærmere end angivet i titlen. Det følger af almindelige regler, at lovgivningen i fravær af modstående bestemmelser gælder for såvel land- som søterritoriet. Loven vil endvidere i medfør af kontinentalsokkelovens § 6 komme til at gælde for anlæg på den grønlandske del af kontinentalsoklen.

Lovforlaget har været forelagt Grønlands landsråd, jfr. vedlagte bilag.

Lovforlaget medfører ingen økonomiske eller administrative konsekvenser af væsentlig betydning.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser.

Til kapitel 1.

Kapitlet angiver de formål, som loven skal sikre gennem en regulering af arealanvendelse og byudvikling.

§ 1 omfatter de i § 1 i den danske lov om lands- og regionsplanlægning angivne formål (nr. 1) og 3)), de med by- og landzonenloven tilsigtede formål (nr. 4) og 5)) og de i den danske byggelovs § 1 angivne formål. Derudover præciseres det i nr. 2), at loven har til formål at fremme lokal udvikling, beskæftigelse og erhvervsudøvelse.

Med den angivne formulering muliggøres en samordning af den økonomiske og fysiske planlægning og en styring af udviklingen såvel gennem en langtidspanlægning som ved stillingtagen til konkrete projekter. Kravet om tilvejebringelse af et passende udbud af bygge- og bymodne arealer (nr. 5) forudsættes at ske i takt med kommunernes økonomiske og praktiske muligheder herfor.

Ikke mindst udviklingen af virksomhed af forskellig art, der sigter på at have olieindustrien og anden koncessioneret virksomhed som kunde, kan give anledning til betydelige omstillinger i samfundet. Om sådanne omstillinger vil kunne ske gnidningsløst, vil i høj grad afhænge af, i hvilken takt udviklingen sker. Der må derfor være mulighed for at påvirke udviklingstakten og eventuelt bremse et uacceptabelt højt investeringsniveau på visse områder. Der må endvidere i videst muligt

omfang sikres det grønlandske erhvervsliv deltagelse i udviklingen.

Udviklingen kan give Grønland nye arbejdspladser og kan derigennem bidrage til at afhjælpe arbejdsløshed. Varetagelse af dette hensyn kræver, at der kan stilles krav med hensyn til virksomheders lokalisering og om beskæftigelse, uddannelse og oplæring af grønlandsk arbejdskraft.

Olje- og mineindustri er behæftet med usikkerhedsmomenter, og en udvinding kan vise sig at blive af kortere varighed. Det er derfor af betydning, at man har indflydelse på arten, omfanget og lokaliseringen af de afledede virksomheder og eventuelt på forhånd træffer dispositioner med sigte på en senere afvikling.

Udviklingen af nye virksomheder vil direkte og indirekte kunne have følger for eksisterende virksomheder. De nye virksomheder kan gennem tilbud om højere lønninger medføre et pres på arbejdsmarkedet, der kan gå ud over mulighederne for rationel produktion i bestående erhverv. Udviklingen vil også kunne medføre fordele for bestående virksomheder, der kan optræde som leverandører for de nye virksomheder, f. eks. med hensyn til transport og reparation. Dette vil især være tilfældet, såfremt der stilles krav om benyttelse af grønlandske virksomheder og krav om benyttelse af danske normer og standarder for materialer m. m.

Det udbygningsmønster, der vælges, vil have direkte indflydelse på bosætningsmønsteret og dermed behovet for udbygning af boliger, institutioner, kommunikationsnet m. v. Det er derfor vigtigt at have indflydelse på placeringen. For at sikre samfundet det bedst mulige udbytte kan det være påkrævet at sprede aktiviteten mellem flere byer, ligesom det kan blive nødvendigt at stille krav om, at en virksomhed oprettes i mindre enheder end det ud fra rent driftsøkonomiske hensyn vil foretrakkes.

Endelig må der sikres det offentlige indseende med anlæggenes indpasning i samfundet, især i byplanmæssig henseende, i henseende til anlæggenes udformning, i henseende til miljøbeskyttelse m. v.

Til kapitel 2.

Landsplanudvalget.

Landsplanlægning, der er behandlet i forslaget kapitel 4, er en nydannelse i Grønland. I den byplanlægning, der hidtil har været gennemført, har kommunerne haft en væsentlig rolle, og for at sikre den lokale indflydelse også på landsplan-

lægningen foreslås i § 2 dannelse af et udvalg, landsplanudvalget, der får et medansvar for udarbejdelse og gennemførelse af en landsomfattende planlægning for Grønland. Udvalget medvirker endvidere ved udarbejdelse af byplaner og skal desuden give tilladelser til arealanvendelse uden for byzoner og til placering af anlæg med mere end lokal betydning inden for byzonerne. Landsplanudvalget bliver ankeinstans for klager over kommunalbestyrelsernes afgørelser. Ankeinstans for udvalget er ministeren for Grønland. Det påregnes, at udvalget får hjemsted i Godthåb. Der kan til udvalget knyttes tilfornordnede fra de administrationer, der henhører under de i udvalget repræsenterede instanser.

Til kapitel 3.

Arealanvendelse.

§ 3 lovfæster den hidtil antagne retstilstand, at man ikke uden tilladelse kan tage et areal i brug til bebyggelse, andre faste installationer eller i øvrigt på en måde, hvorved det unddrages almenhedens almindelige benyttelse. Denne formulering omfatter også inddragelse af jord til dyrkning, men lovforslagets § 27 opretholder regulativet om erhvervelse af jord til landbrug i Sydgrønland. Det slås endvidere fast, at ændret benyttelse også kræver tilladelse. Det kræver ikke tilladelse efter denne bestemmelse at lave om på eksisterende bygninger, hvis den anvendelse, der gøres af bygningerne, er den samme som hidtil, og der ikke tages yderligere areal i anvendelse, men det kan være bestemt i bygningsreglementet eller det kan følge af en byplan, at om- og tilbygning kræver tilladelse.

Lovens ordning er således den, at enhver, der ønsker at sikre sig et bestemt areal til en eller anden brug, i alle tilfælde skal have tilladelse hertil af en offentlig myndighed. Dette gælder, hvad enten det ønskede areal ligger i et område, der er omfattet af en vedtaget byplan, eller er omfattet af landsplanlægningen eller er uden for sådanne plandækkede områder. I § 4 er det angivet, hvilken myndighed der skal give tilladelsen.

Stk. 3 begrænser brugen af nedlagte bygder eller byer. Det angives udtrykkeligt, at oprettelse af erhvervsvirksomhed og beboelse i nedlagte bebyggelser kræver tilladelse. Det er ikke usædvanligt, at de nedlagte bebyggelser finder ny anvendelse til forskellige formål for befolkningen i nærliggende byer. Man har således set forladte bygninger anvendt til sportshytter, lejrskoler, hotel og restauranter.

F. t. 1. for Grønland om arealanvendelse m.v.

rant, og det er vigtigt, at udnyttelsen af sådanne områder inddrages under den almindelige regulering af arealanvendelse.

Ejerens fortsatte benyttelse af bygninger til feriebrug og tilsvarende kræver ikke tilladelse efter denne bestemmelse, men anvendelse til andet formål kræver tilladelse efter § 3, stk. 2.

Stk. 4. Bestemmelsen sikrer, at den grønlandske befolknings traditionelle kollektive udnyttelse af land og vand til fangst, fiskeri og lignende kan fortsætte, herunder en eventuelt bestående, mere eksklusiv ret for en snævrere personkreds til brug af faste fangststeder, garnsteder m. m.

Opførelse af midlertidige fangsthytter, røgerianlæg og lignende efter hidtidig skik kan også ske uden tilladelse, f. eks. i forbindelse med sommer- eller vinterfangstplads, men ikke indgribende reguleringer af terrænet.

Opførelsen af feriehytter og weekendjagthytter vil ikke være omfattet af bestemmelsen og heller ikke udflytning til fast bosættelse i et nyt område. Til disse aktiviteter kræves altså tilladelse.

§ 4 fastlægger, hvilke myndigheder der skal give tilladelserne.

Stk. 1 definerer, hvad der forstås ved byzone, og fastslår, at inden for dette område gives tilladelse efter § 3 af kommunalbestyrelsen, med mindre der er tale om en arealudnyttelse til anlæg, der er af betydning for andre end blot den lokale befolkning. I det tilfælde skal landsplanudvalget give sin tilslutning.

Stk. 2 fastslår, at uden for byzoner er det landsplanudvalget, der har kompetencen. Kommunalbestyrelsen skal høres i sådanne sager.

Når der er tale om ansøgninger om arealtildeling uden for byzone, vil der normalt kun være én kommune impliceret. Hvis der foreligger en plan for området, og det drejer sig om sager af udelukkende lokal betydning, vil det være praktisk, at der er mulighed for, at kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelserne. Landsplanudvalget kan i så fald delegere sin kompetence til kommunalbestyrelsen.

Hvis der er tale om større industrialanlæg, er det klart en opgave for landsplanudvalget at bestemme, i hvilken by (eller kommune) anlægget skal placeres, men når denne placering er afgjort, må den pågældende kommunalbestyrelse kunne afgøre, ved indpasning i byplanen, hvor i byen eller kommunen virksomheden skal lægges.

Stk. 5. Grænserne for en byzone forventes i praksis fastlagt af vedkommende kommunalbestyrelse. Landsplanudvalget vil normalt kun blive

inddraget, såfremt der efter fastlæggelsen af grænserne opstår tvivl.

Stk. 6 fastslår ansørgernes oplysningspligt, der skal sikre, at det bliver muligt for landsplanudvalget eller kommunalbestyrelsen at overskue, hvilke virkninger det planlagte projekt vil kunne få, og give baggrund for fastsættelse af de betingelser, der bør stilles.

§ 5 fastslår, at der kan knyttes betingelser og vilkår til tilladelserne til arealanvendelse i overensstemmelse med lovens formål. Som eksempel kan nævnes krav i forbindelse med virksomhedens anlæg og drift og eventuelle ophør, som det skønnes nødvendigt at stille for eksempel for at sikre, at området virkelig udnyttes inden for en rimelig tid, og ikke blot reserveres og derved spærres for andres udnyttelse. Anlægget af virksomheden kan nødvendiggøre udbygningen af trafikanelæg, kloak- og rensningsanlæg. Det kan som vilkår bestemmes, at virksomheden bidrager til de hermed forbundne udgifter for det offentlige.

§§ 6 og 7 afgrænser denne lovs område i forhold til regulativet om erhvervelse af landbrugsjord i Sydgrønland og fredningsloven.

§ 8 vedrører forholdet til lov om mineralske råstoffer i Grønland (mineloven). Ministerens beføjelser i henhold til mineloven, herunder for så vidt angår arealanvendelse inden for et koncessionsområde, opretholdes. Navnlig for udnyttelseskoncessioner vil koncessionsområderne, specielt på kontinentalsoklen, være meget begrænsede, og det kan være nødvendigt for gennemførelse af virksomheden, at anlæg m. v. af den i § 8 nævnte art bringes uden for koncessionsområdet. Det er imidlertid – uanset sådanne anlægs nære sammenhæng med koncessionsvirksomheden – fundet rigtigt, at tilladelser til arealanvendelse til sådanne anlæg i byzoner gives af kommunalbestyrelsen, og at ministerens tilladelse til sådanne anlæg uden for byzone meddeles efter indhentet udtalelse fra landsplanudvalget.

Til kapitel 4.

Landsplanlægning.

Bestemmelserne om landsplanlægning må betragtes som en ny ramme for en offentlig virksomhed, der er foregået på flere niveauer over længere tid. En vigtig nydannelse er det, at de lokale politiske instanser, der har haft et væsentligt medansvar for byplanlægningen, også inddrages mere direkte i landsplanlægningen. Det er afgørende for planlægningsarbejdet, at det godtages og føles nød-

vendigt eller gavnligt af den befolkning, hvis livsforhold planerne vedrører, og i visse tilfælde vil kunne gribe dybt ind i. Befolkningen skal være med til at afgøre sine egne fremtidige livsvilkår, og det kan kun blive tilfældet, hvis planernes hovedretningslinier formes, tilpasses og ændres på grundlag af initiativer og ideer fra lokalbefolkningen og hviler på en gensidig grundig information.

§ 9, der nærmest svarer til lands- og regionsplanlovens § 7 om regionsplanlægning, angiver landsplanlægningens form og indhold. Det fastslås, at Ministeriet for Grønland sammen med landsplanudvalget har ansvaret for landsplanlægningen, der angiver hovedretningslinier for fordelingen af byområder, placeringen af større anlæg og offentlige institutioner, som betjener mere end én kommune og arealanvendelse til forskellige andre formål end byudvikling, som hører under byplanlægningens område. Retningslinierne kan udspringe af generelle politiske målsætningsbeslutninger truffet af landsråd og folketing vedrørende lokaliseringspolitik, egnsudvikling eller andet og sikre en sådan politisk virkeliggørelse. De baseres i alle tilfælde på praktisk medvirken fra lokale myndigheder, og de skal koordinere planlægning, der finder sted, f. eks. inden for sundhedsvæsen og uddannelses-sektoren i det omfang sådan planlægning indebærer arealanvendelse.

§ 10, der svarer til lands- og regionsplanlovens § 10, sikrer kommunernes deltagelse i landsplanlægningen. Arbejdet med hovedretningslinierne begynder med, at kommunalbestyrelserne opfordres til inden en frist bestemt af ministeriet at fremsende oplæg til retningslinier for arealanvendelsen. Hver kommunalbestyrelse kan indgive oplæg, eller der kan fremkomme et samlet oplæg fra De grønlandske kommuners Landsforening. I oplæggene kan kommunalbestyrelsernes politiske målsætning for kommunernes udvikling komme til udtryk.

§ 11 angiver, at selve udarbejdelsen af samlet oplæg til retningslinierne foretages i landsplanudvalget. Derefter drager udvalget og kommunalbestyrelserne i fællesskab omsorg for, at oplægget offentliggøres med henblik på at fremkalde en offentlig debat om planlægningens målsætning og indhold, jfr. lands- og regionsplanlovens § 12, stk. 3. Denne del af planlægningsarbejdet er vigtig, fordi den giver borgerne mulighed for, inden endelige beslutninger er taget, at give deres meninger til kende og eventuelt henlede opmærksomheden på særlige problemer for enkeltpersoner eller grupper, som oplæggene måtte indebære.

Formen for offentliggørelse og måden hvorpå

debatten tilrettelægges, må udformes på grundlag af lokale erfaringer eventuelt i samarbejde med Grønlands Oplysningsforbund.

Planlægningens næste led er behandling i landsrådet. På dette trin foreligger resultaterne af den offentlige debat. Derefter udarbejdes hovedretningslinierne i Ministeriet for Grønland.

Planlægningen skal foregå løbende, således at retningslinierne stadig tilpasses ændrede forudsætninger og nye mål. De hovedretningslinier, der udarbejdes som led i landsplanlægningen, skaber ikke umiddelbart rettigheder eller pligter for borgerne.

§ 12 pålægger de forskellige sektoradministrationer inden for det offentlige virksomhed at sørge for tilpasning til landsplanen, jfr. lands- og regionsplanlovens § 15, stk. 1.

Til kapitel 5.

Byplanlægning.

Kapitlet angår byplanlægning og administrationen af byplaner.

Med hjemmel i bebyggelsesbekendtgørelsen af 1953 er der udarbejdet planer for byerne og enkelte bygder, men en væsentlig del af den kommende planlægning må bestå i ændring og videreudvikling af ældre planer. En omfattende revision af byplanerne kan forventes at følge i landsplanlægningens spor. Dette arbejde forventes at ske i takt med kommunernes økonomiske og praktiske muligheder.

§ 13, der svarer til byplanlovens § 1, fastlægger, hvordan byplanen tilvejebringes, og der pålægges kommunalbestyrelsen et initiativ, således at denne udarbejder et forslag, der gennem landsplanudvalget forelægges ministeren til godkendelse.

I stk. 2, foreslås det, at mindstestørrelsen for en bebyggelse, der skal have byplan, sættes til 800 indbyggere.

Det kan være gavnligt med en byplan også for noget mindre bebyggelser, f. eks. hvis en stærk udvikling må forudses som følge af landsplanen, eller hvis vanskeligt fjeldterræn gøre regulering nødvendigt på et tidligt tidspunkt, og derfor fastslår stk. 3, at landsplanudvalget kan pålægge en kommunalbestyrelse at udarbejde forslag til byplan for andre områder. Også dette arbejde forudsætter, at de økonomiske og praktiske muligheder er til stede.

§ 14 giver ministeren hjemmel til at fastlægge de nærmere regler for kommunernes udformning

af byplanerne. Det vil sige, at ministeren kan give forskrifter, der sikrer, at byplanerne tager stilling til en række forhold af den art, som er nævnt i den danske byplanlovs § 2. Det følger af landsrådslovens § 6, at sådanne forskrifter skal forelægges Grønlands landsråd.

I § 15 fastslås det, at der ikke må foretages nogen aktivitet i strid med en godkendt byplan. Hvis der er ønske om at foretage noget i strid med planen, må man altså søge planen ændret, d.v.s. følge samme fremgangsmåde som ved udarbejdelse af ny plan.

§ 16, der svarer til byplanlovens § 2, stk. 3, fastslår, at byplanen kan tage hensyn til bevaring af bykvarterer ved at bestemme, at nedrivning og ombygning inden for et bestemt kvarter kræver kommunalbestyrelsens tilladelse. Efter fredningsloven kan bygninger fredes, hvis de i sig selv er bevaringsværdige, men ikke hele bydele. Denne bestemmelse går videre, idet den omfatter bygninger, der ikke i sig selv kan fredes, men som indgår på en harmonisk måde i et titalende byområde. Efter stk. 2 kan en ejer, der nægtes tilladelse til nedrivning eller ombygning, forlange, at kommunen overtager ejendommen mod en erstatning, der i mangel af forlig må fastsættes som ekspropriationserstatning.

§ 17 sikrer, at byplanforslagene kommer til offentlig debat, før ministeren skal tage stilling til godkendelse, jfr. byplanlovens § 7.

§ 18, der svarer til byplanlovens § 8, sikrer, at der allerede fra det tidspunkt, hvor forslaget offentliggøres, ikke kan handles i strid med planerne uden kommunalbestyrelsens samtykke. Der tænkes her på en situation, hvor man har fået et areal, men på grund af planerne må vente med udnyttelsen.

§ 19 giver ministeren hjemmel til at nedlægge midlertidigt forbud mod en anvendelse af et tildelet areal, som kan komme i strid med en plan, der er under udarbejdelse, jfr. byplanlovens § 9.

Til kapitel 6.

Bygningsforskrifter.

§ 20 indeholder hjemmel for ministeren til at give bestemmelse om, hvem der er bygningsmyndighed og generelle regler svarende til det danske bygningsreglement om opførelse og indretning af bygningsværker og anlæg. Den nuværende bygningsmyndighed er GTO, og det er i Byrde- og

opgavefordelingsudvalgets betænkning foreslået, at det fremdeles skal være GTO, der skal varetage denne opgave.

Til kapitel 7.

Fælles bestemmelser.

§ 21, stk. 2, bestemmer at landsplanudvalgets afgørelser kan indbringes for ministeren for Grønland, og at en kommunalbestyrelses afgørelse efter § 4, stk. 1 og 2, og §§ 15 og 18 kan indbringes for landsplanudvalget.

§ 22 er en henvisning til ekspropriationsloven, der indeholder den fornødne hjemmel for ekspropriation til realisering af planlægningen, jfr. byplanlovens § 12. I § 16 er nævnt en situation, hvor en ejer af en bygning kan forlange, at ekspropriation gennemføres. Også i andre situationer kan planernes gennemførelse betyde indgreb i bestående rettigheder. Gennem reglerne om offentlig bekendtgørelse og debat af planforslagene søger man at opnå, at konkrete interessekonflikter og erstatningsønsker tidligt kommer frem og får mulighed for at blive taget i betragtning ved planernes endelige udformning.

§ 23, der svarer til byplanlovens § 6, giver en bestemmelse om, at kommunalbestyrelsen har ret til at betræde privat ejendom som led i forarbejdet til byplanlægningen, og den giver bygningsmyndigheden ret til at forlange adgang for at se, om bygningsforskrifterne er fulgt. Dette må ses som led i en almindelig kontrol. Hvis politiet skal foretage en undersøgelse af, om forskrifterne er overholdt, skal der foreligge en konkret mistanke om en overtrædelse.

§ 24. Bestemmelsen angår pligten til at berigtige et ulovligt forhold. Bestemmelserne har forbillende i fredningslovens § 21 og i den danske byplanlovs §§ 25–27. Overtrædelser af bestemmelsen vil navnlig bestå i bebyggelse uden tilladelse, herunder overtrædelse af midlertidigt forbud, udførelse af tilladt byggeri i strid med byggeforskrifter og ikke-overholdelse af forskellige individuelle vilkår, der er stillet i forbindelse med en tilladelse, f. eks. om beskæftigelse af grønlandsk arbejdskraft og anvendelse af indenlandske materialer. Sanktionerne er bøde. Der kan tillige stilles krav om at berigtige et ulovligt forhold under tvang af fortløbende bøder. Det er første gang, dette middel (tvangsbøder) tages i brug i det grønlandske retssystem, men det må anses som et helt nødvendigt tvangsmiddel, når henses til, at det meget vel kan tænkes, at der er

betydelige økonomiske interesser i at opretholde en bestående tilstand, selv om den er kendt ulovlig. Bøderne kan være daglige, ugentlige eller månedlige. Ikke betalte bøder falder bort, når berigtigelse er sket, men betalte tvangsbøder kan man ikke få tilbage. Restgrundlaget for sanktionerne er en dom. Efterkommes dommen ikke, kan kommunalbestyrelsen berigtige forholdet på ejerens bekostning.

I § 25 bestemmes, at anlæg, der tjener forsvarsmæssige formål, som skal hemmeligholdes, kan udføres uden godkendelse. Medens landsplanlægningen efter § 9 også omfatter forsvarsanlæg, kan det tænkes, at den aktuelle opførelse af et anlæg skal hemmeligholdes, og at den sædvanlige fremgangsmåde med at søge arealtildeling og bygningsmyndighedernes tilladelse ikke kan følges, hvis der skal være realiteter i hemmeligholdelsen. Be-

stemmelsen svarer til § 16, stk. 5 i byggeloven af 1975.

§ 26 angår sanktionerne for overtrædelser af bestemmelser i loven og forskrifter udstedt med hjemmel i loven.

§ 27 indeholder ikrafttrædelsesbestemmelsen og bestemmelse om opretholdelse af regulativ af 20. marts 1929 om anvendelse af jord til landbrug i Sydgrønland samt bekendtgørelse af 29. oktober 1962 om bygningsafstande i Grønland.

Endelig ophæves bekendtgørelse af 21. marts 1953 ændret ved bekendtgørelse af 16. september 1965 om bebyggelse i vestgrønlandske byer. Bekendtgørelsen udgør restgrundlaget for de statslige bebyggelsesudvalg, som efter loven afløses af de grønlandske kommunalbestyrelser. De i medfør af bekendtgørelsen godkendte planer og forskrifter forbliver i kraft.

Bilag.

Uddrag af Grønlands landsråds forhandlinger.

Fredag den 2. april 1976.

Dagsordenens punkt 5:

Forslag til lov for Grønland om regulering af arealanvendelse og byudvikling.

Formanden: Til brug for sagens behandling i landsrådet er til medlemmerne omdelt følgende materiale:

1. Forslag til lov for Grønland om regulering af arealanvendelse og byudvikling med bemærkninger.
2. Skrivelse af 5. marts 1976 fra Ministeriet for Grønland (bilag 5.1).
3. Skrivelse af 11. marts 1976 fra De grønlandske kommuners Landsforening (bilag 5.2.)

Det bemærkes, at lovforslaget behandles på landsrådets efterårssamling 1975 under dagsordenens punkt 8, hvor landsrådet i princippet tilsluttede sig lovforslaget. Man ønskede dog ikke at tage endelig stilling til forslaget forinden kommunernes udtalelse var indhentet og bearbejdet lige som man ønskede oplysninger om forslagets økonomiske konsekvenser. Endelig ønskedes fremmed rets indhold i forbindelse med ekspropriation af kollektive jagt- og fiskerirettigheder undersøgt.

Ministeriet oplyser, at man ikke ser sig i stand til at foretage en videregående undersøgelse af de økonomiske konsekvenser forbundet med lovens gennemførelse, dog har det været hensigten, at kommunerne ved kommuneingeniøren skulle være i stand til at udføre det nødvendige administrativ/teknisk forberedende arbejde på kommunalt plan. Det er endvidere ministeriets opfattelse, at landsplanudvalgets behov for administrativ bistand — i hvert fald i en overgangsperiode — ikke vil overstige den administrative bistand, der ydes ankeudvalget i bebyggelsessager af landshøvdingeembe-

dets jurister og landshøvdingens tekniske konsulent samt Grønlands tekniske Organisation og Grønlandsrådets sekretariat. Ministeriet finder, at administrationens tilrettelæggelse på længere sigt må afgøres af landsrådet under henvisning til, at landsplanudvalget er et udvalg under landsrådet. Det må således erkendes, at de økonomiske konsekvenser ved lovens gennemførelse på længere sigt til en vis grad stadig henstår i det uvisse, dog må det antages, at landsrådets sekretariat med tiden udbygges således, at det også kan løfte denne opgave.

Problemet vedrørende, hvorvidt der bør optages en bestemmelse om ydelse af erstatning i tilfælde, hvor en tilladelse til arealudnyttelse er til gene for den traditionelle grønlandske udnyttelse af ubebyggede og uopdyrkede områder til jagt, fangst og fiskeri, uden dog at gribe ind i de bestående rettigheder for personer eller afgrænsede grupper til eksklusiv udnyttelse af garnsteder, opsætning af rævefælder, lakseelve o. a., fastholder ministeriet må afgøres rent politisk. Lovudvalget er som ministeriet af den opfattelse, at spørgsmålet er af politisk karakter og næppe lader sig løse alene ud fra retlige synspunkter. Hertil kommer, at affattelse af en lovbestemmelse vil være forbundet med meget betydelige vanskeligheder. Det gælder således spørgsmålet om blot nogenlunde klart at afgrænse kredsen af erstatningsberettigede, omfanget af den arealudnyttelse, der skulle udløse erstatningskrav, og kriterierne for erstatningens udmåling. Endvidere måtte sammenhængen med anden lovgivning og de mulige konsekvenser for senere lovgivning — i Grønland eller Danmark — overvejes indgående. Lovudvalget har ikke haft praktiske muligheder for at gennemføre de således nødvendige undersøgelser. Det bemærkes, at de grønlandske kommuner har udtalt sig positivt for indførelse af en sådan erstatningsbestemmelse.

Idet bemærkes, at lovforslaget med bemærkninger er identisk med det forslag, der forelå for landsrådet under dets efterårs-samling 1975, kan det oplyses, at baggrunden for forslaget udarbejdelse er de af landsrådet fremsatte ønsker om tilvejebringelse af en samlet lovgivning for Grønland, der kan give hjemmel til en styring af den kraftige udvikling, der i de senere år er sket i de grønlandske bysamfunds vækst samt sikre en offentlig kontrol med udviklingen, specielt indenfor trafiksektoren og for virksomhed i tilknytning til efterforskning og eventuel udnyttelse af mineralske forekomster.

I den anledning anmodede ministeriet i efteråret 1973 Det grønlandske Lovudvalg om at udarbejde et udkast til en by- og regionsplanlov for Grønland. Ministeriet modtog i februar 1975 fra lovudvalget et udkast til lov om regulering af arealanvendelse. Dette udkast har været grundlag for ministeriets overvejelser, og vedlagte forslag til lov for Grønland om regulering af arealanvendelse og byudvikling med bemærkninger er stort set identisk med lovudvalgets udkast.

Udgangspunktet for arbejdet i lovudvalget har været den hidtidige retstilstand, hvorefter intet areal i Grønland må tages i brug uden forudgående tilladelse fra en offentlig myndighed.

Endvidere har de særlige geografiske forhold samt landets sårbarhed i miljømæssig henseende været vigtige forudsætninger for arbejdet med lovudkastet. Udvalget har endelig søgt at overføre væsentlige principper fra den danske lovgivning, i første række loven om by- og landzoner, byplanloven samt bygge-loven, ligesom også norsk og islandsk lovgivning er indgået i udvalgets overvejelser.

Lovforslaget har et videre sigte end den tilsvarende danske lovgivning. Således må det fremhæves, at der skabes mulighed for ved tildeling af arealer at tage særlige beskæftigelsesmæssige hensyn.

Om indholdet i øvrigt kan det oplyses, at der forudsættes nedsat en landsplanudvalg i Grønland bestående af 5 medlemmer, hvis opgave det skal være i samarbejde med Ministeriet for Grønland at tilvejebringe en landsomfattende planlægning for Grønland. Landsplanudvalget skal derudover meddele

konkrete tilladelser til arealanvendelser uden for bebyggede områder. Herved tages der stilling til det hidtil uløste problem, om hvilken myndighed, der har kompetencen til at tildele byggegrunde m.v. uden for byerne. Inden for byområderne har det hidtil været de statslige bebyggelsesudvalg, men efter forslaget tillægges kompetencen kommunalbestyrelsen alene, hvilket er i overensstemmelse med byrde- og opgavefordelingsudvalgets forslag.

Lovudvalget har ikke ment at kunne tage stilling til landsplanudvalgets sammensætning, da dette spørgsmål er af overvejende politisk karakter.

Det må imidlertid forudsættes, at den grønlandske indflydelse i landsplanudvalget skal have overvægt, og det er derfor ministeriets forslag, at udvalget sammensættes således:

Formanden for Grønlands landsråd (udvalgets formand)

2 medlemmer udpeget af Grønlands landsråd

1 medlem udpeget af De grønlandske kommuners Landsforening

1 medlem udpeget af ministeren for Grønland.

Det foreslås endvidere, at det af lovtæksten og/eller bemærkningerne hertil kommer til at fremgå, at der til udvalget kan knyttes tilfornordnede fra de administrationer, der henhører under de i udvalgets repræsenterede instanser.

Der vil herved kunne opnås fordele med henblik på en smidigere overgang af planlægningsopgaver til grønlandsk administration, idet en sådan ordning vil være egnet til at fremme en gensidig udveksling af informationer.

Som en naturlig følge af udvalgets sammensætning foreslås det, at landsrådets sekretariat udfører udvalgets sekretariatsarbejde med bistand fra GTOD's byplanafdeling og Grønlandsrådets sekretariat, indtil landsrådet med tiden er blevet så stærkt udbygget, at det selv kan løfte opgaven.

Udkastets § 21 (nu § 22) indeholder hjemmel til ekspropriation af privat ejendom til virkeliggørelse af en byplan.

Endelig bemærkes, at spørgsmålet om udkastets relation til minelovens bestemmelser har været undersøgt.

Efter den gældende ordning er det ministeriet, der giver koncessionshavere tilladelse til arealanvendelse inden for koncessionsområdet. Dette fremgår af mineloven. Lovudkastet berører ikke denne ordning, jfr. udkastets § 9 (nu § 8).

Uden for koncessionsområderne har det hidtidig med støtte i statens almindelige højhedsret været antaget, at ministeren kan meddele koncessionshavere tilladelse til arealanvendelse. Inden for byområderne har bebyggelsesudvalgene hidtil haft denne kompetence. Lovforslaget indfører den ordning, at ministeren — inden tilladelse meddeles til arealanvendelse uden for byzoner — skal indhente udtalelse fra landsplanudvalget. Inden for byzonen giver kommunalbestyrelsen tilladelse. En kommunalbestyrelses afgørelse for så vidt angår arealanvendelse inden for byområder vil af koncessionshavere kunne indannes for landsplanudvalget i medfør af § 5, stk. 4 (nu § 21, stk. 2, jfr. § 4).

I øvrigt bør bemærkes, at der nu i mine-loven og fredningsloven samt i det her foreliggende lovforslag indeholdes forskellige regler, der tillægger forskellige instanser kompetence med hensyn til arealtildelingen, hvorfor man umiddelbart må stille spørgsmålet, om det ikke ville være mest hensigtsmæssigt, om disse regler blev samarbejdet, således at det blev de samme instanser, der havde kompetencen efter de nævnte love.

Det skal anføres, at ministeriet kan tilslutte sig, at landsplanudvalget selv vælger sin formand blandt de af landsrådet udpegede medlemmer som foreslået af landsrådet under efterårs-samlingen 1975. Derimod fastholder ministeriet principielt, at kommunernes geografiske kompetence begrænses til byzonerne; ministeriet vil dog være indforstået med, at der i lovens tekst § 5, stk. 2 (nu § 4, stk. 3) tilføjes en bestemmelse om, at kommuner i områder, der er udlagt til fritidsarealer eller jagtområder, uden tilladelse fra landsplanudvalget vil kunne give tilladelse til opførelse af fritidshuse, jagt-hytter eller lign.

Idet der henvises til den omdelte skrivelse fra De grønlandske kommuners Landsforening skal særlig bemærkes, at landsforeningen er betænkelig ved lovforslagets § 1, nr. 5 og finder det sikrest, at det af lovforslagets bemærkninger fremgår, at tilvejebringelse af bygge- bymodnede arealer sker efter nærme-

re aftale under hensyn til den berørte kommunes økonomi og mulighed for anvendelse af allerede eksisterende forundersøgelsesmateriale m.v.

Landsforeningen finder det vigtigt, at det utvetydigt fremgår af lovforslagets § 5, stk. 3 (nu § 4, stk. 5, se bem.), at kommunalbestyrelsen ved udarbejdelsen af byplanen har beføjelsen til at afgøre, hvad der skal være byzone, og at det først er efter fastlæggelsen af grænsen, ved en eventuel senere opstået tvivl, at landsplanudvalget afgør, hvorvidt et område er byzone. Hertil skal bemærkes, at § 5, stk. 1 (nu § 4, stk. 1) definerer hvad der skal betragtes som byzone, nemlig områder, der rummer en samlet bebyggelse eller som er omfattet af en byplan. Det synes således at ligge i bestemmelsen, at kommunerne ved udarbejdelse af en byplan samtidig fastlægger grænsen for byområdet og dermed levnes et vist rimeligt spillerum. Reale grunde taler ikke imod at anbefale den af kommunerne foreslåede tydeliggørelse, forudsat at den i § 5, stk. 1 (nu § 4, stk. 1) nævnte definition bibeholdes.

Landsforeningen tager forbehold for den i § 14, stk. 2 og 3 (nu § 13, stk. 2 og 3) nævnte pligt til byplanlægning og ønsker, at dette forbehold fremgår af bemærkningerne, idet landsforeningen ønsker at de af GTO bebudede reviderede byplaner foreligger, forinden pligten til byplanlægning kan pålægges kommunerne. Da udarbejdelse af byplaner kan medføre betydelige udgifter, hvoraf kommunerne skal afholde 50 pct., kan der kun gives kommunerne medhold i, at denne pligt først bør indtræde efter nærmere aftale under hensyn til den berørte kommunes økonomi og mulighed for anvendelse af allerede eksisterende forundersøgelsesmateriale m.v.

Med disse bemærkninger overlades lovforslaget til landsrådets drøftelse, idet *indstilles*, at man fastholder indstillingen fra efterårs-samlingen om landsplanudvalgets sammensætning i overensstemmelse med ministeriets forslag, dog således at man i stedet for landsrådsformanden som født formand foreslår, at udvalget selv vælger sin formand (jfr. nu § 2, stk. 2),

at man uanset den eksisterende usikkerhed om de økonomiske konsekvenser går

ind for lovens gennemførelse af hensyn til det påtrængende behov,

at man udtaler, at man finder, at det gennem eventuelle bemærkninger til loven klart bør fremgå, at der også bliver mulighed for erstatning for indgreb i bestående kollektive fangst-, jagt- og fiskerirettigheder,

at man går ind for, at kommunernes kompetence begrænses til byzonerne, men at man er indforstået med en tilføjelse om, at kommunerne i områder, der er udlagt til fritidsarealer uden tilladelse fra landsplanudvalget vil kunne give tilladelse til opførelse af fritidshuse og jagtthytter eller lignende, (jfr. nu § 4, stk. 3),

at man fra landsrådets side kan tilslutte sig ønske fra kommunernes landsforening om, at det af lovforslagets bemærkninger fremgår, at tilvejebringelse af bygge- og bymodne arealer sker efter nærmere aftale under hensyn til den berørte kommunes økonomi og mulighed for anvendelse af allerede eksisterende forundersørgelsesmateriale m.v.,

at man fra landsrådets side ikke har noget at indvende imod det af kommunernes lands-

forening fremsatte ønske om, at det utvetydigt fremgår af § 5, stk. 3 (nu § 4, stk. 5), at kommunalbestyrelsen ved udarbejdelsen af byplanen har beføjelsen til at afgøre, hvad der skal være byzone, og at det først er efter fastlæggelsen af grænsen, ved en eventuel senere opstået tvivl, at landsplanudvalget afgør, hvorvidt et område er byzone,

at landsrådet tilslutter sig landsforeningens ønske om, at pligten til byplanlægning først træder i kraft, når der foreligger et af GTO bebudet revideret sæt byplaner for samtlige grønlandske byer.

Jonathan Motzfeldt havde indtryk af, at landsrådets ønsker var tilgodesete med det foreliggende forslag, hvorfor han kunne tiltræde ændringsforslagene.

Formanden bemærkede, at man herefter ville søge lovforslaget gennemført med landsrådets indstillinger.

— — —
Punktet sluttet.